

En fan el que volen

Parlant d'una persona determinada, diríem *¿El van fer l'instrument dels seus desigs?* o bé *En van fer l'instrument del seus desigs?* D'una banda, hi ha els qui prescindeixen sistemàticament dels pronoms *en* i *hi*, per la senzilla raó que no s'usen en castellà, i com que diuen, per exemple, parlant de bacalla a la llauna, «El menjo sovint» en lloc de *En menjo sovint*, no és gens estrany que recorrin a la primera solució. I de l'altra, com que, parlant de la mateixa persona, bé diem *El van fer secretari de l'entitat* o *Això el fa feliç*, també és comprensible que, seguint l'analogia d'aquestes frases, que no admeten pas d'ésser resoltes amb el pronom *en*, resolguin també el cas que hem plantejat amb la primera de les dues construccions indicades.

Per tal, doncs, de poder veure quina d'aquestes dues construccions és l'adequada, caldrà veure quina és la construcció original, és a dir, amb tots els complements representat per grups nominals: *¿Van fer aquell xicot l'instrument dels seus desigs?* o bé *Van fer d'aquell xicot l'instrument dels seus desigs?* És possible que la tria entre aquestes dues construccions sigui també de biaixa amb que no hem avançat gaire. El verb *fer*, com se sap, té una gran multiplicitat de significacions, amb tractaments gramaticals diferents. La Gran Enciclopedia Catalana li dedica trenta-set apartats, molts d'ells amb diversos subapartats. Dues d'aquestes significacions que es

poden confondre perquè presenten una gran afinitat, són «formar alguna cosa transformant-ne una altra» i «fer que algú esdevingui tal o tal cosa», significació, aquesta darrera, que en alguns casos equival a «nomenar». En el primer cas el verb *fer* regeix un dels seus complements —el que designa la cosa o la persona objecte de transformació— amb la preposició *de* i en el segon cas el règim és directe. Exemples molt coneguts i usuals del primer cas són frases com *Fer de la necessitat virtut*, *Fer mandonguilles d'algú*, *Fer una caçadora d'un arbre vell*, *Fer un conte d'un fet viscut*, *Fer d'un enemic un aliat*. I poden ésser exemples del segon *Fer feliç algú*, *Fer oficial de segona un auxiliar*, *Fer president el senyor B*. I sembla evident que caldria incloure en el primer grup, amb un complement introduït o regit per la preposició *de*, el cas de què hem fet qüestió: *Van fer d'aquell xicot l'instrument dels seus desigs*.

A partir d'aquí la solució és ben clara: els complements introduïts per la preposició *de* es pronominalitzen per mitjà de la partícula *en*. Al costat, doncs, de frases com *El van fer president* o *El van fer auxiliar de segona*, podem dir *En van fer l'instrument dels seus desigs*, talment com diem, *En va fer un conte*, *En farem mandonguilles* o *En farem tintet vermella*.